

สรุปผลการประชุม
คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนว่าด้วยแผนการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง
ในคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
วันพฤหัสบดีที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
ณ ห้องประชุมคณะกรรมการหมายเลข ๓๕๐๑ ชั้น ๕ อาคารรัฐสภา ๓

ในคราวประชุมคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนว่าด้วยแผนการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง
วันพฤหัสบดีที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ที่ประชุมได้มีการพิจารณาประเด็นสำคัญ จำนวน ๓ เรื่อง ดังนี้

๑. พิจารณากรอบแนวทางการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนนักศึกษาชั้นปีที่ ๕
(คู่มือความเป็นครู) โดยเชิญอาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เข้าร่วมประชุม
เพื่อให้ข้อมูลประกอบการพิจารณา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

อาจารย์วรวิมล สุภาพ ให้ข้อมูลว่า จากการได้หารือกับประธานอนุกรรมการ และคณบดี
คณะศึกษาศาสตร์ ในการพบปะหารือเมื่อครั้งที่ผ่านมา ว่ามีแนวทางจะทำอย่างไรในการจัดทำคู่มือความเป็นครู
ซึ่งในขณะนี้กำลังหาข้อสรุปในเรื่อง Concept โดยมีหลักคิดสำคัญว่า วัฒนธรรมทางการเมืองต้องเป็นเรื่องที่นิสิตครู
ในทุกคณะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และจากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารคำว่า “พลเมือง” ซึ่งพบว่ามีการให้
ความหมายไว้หลายแง่มุมทั้งด้านสาธารณะ จิตอาสา รวมทั้งเรื่องวัฒนธรรมประชาธิปไตย ซึ่งทางคณะฯ ต้องการหา
จุดกึ่งกลางของเนื้อหาว่าถ้าต้องการผลิตครูสำหรับการสร้างวัฒนธรรมดังกล่าว เนื้อหาควรจะออกมาในรูปแบบใด
นอกจากนี้เรื่องของ “วิธีการ” ก็มีสำคัญซึ่งในทุกมหาวิทยาลัยที่มีการสอนวิชาครูจะมีวิธีการเข้ามาเกี่ยวข้อง
โดยคู่มือความเป็นครูต้องการที่จะทำใน ๒ กลุ่ม คือ นิสิตชั้นปีที่ ๑ และชั้นปีที่ ๕ ซึ่ง มศว. ได้มีการนำร่องในกิจกรรม
เข้าค่ายนิสิตชั้นปีที่ ๔ และได้ฝึกเครื่องมือสำคัญในเรื่องการสนทนา แต่ได้เริ่มต้นที่ มศว. เพียงที่เดียวโดยยังมิได้มีการ
ขับเคลื่อนต่อ ในส่วนของการจัดทำคู่มือข้างต้นได้กำหนดกรอบไว้ ๓ ประการ ได้แก่

๑) เนื้อหา (Content)

๒) วิธีการ (How to)

๓) การประเมิน

โดยหลังจากนี้ ทางคณาจารย์ของคณะฯ จะกลับไปสรุปเนื้อหาที่ควรบรรจุในหลักสูตร
ซึ่งเมื่อได้เนื้อหาแล้วคิดว่ากระบวนการอื่นๆ หลังจากนั้นคงใช้ระยะเวลาไม่นาน

อาจารย์รุจน์ ฤชา แสดงความเห็น ว่า ในคู่มือความเป็นครูต้องให้นิสิต/นักศึกษา ค้นหาความเป็นครู
ด้วยตนเอง และต้องออกแบบให้มีจุดเน้นที่ตัวครู โดยให้เกิดกระบวนการคิด การสังสมความรู้ที่สามารถนำไป
ถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้ โดยครูผู้สอนต้องสามารถสอดแทรกความเป็นประชาธิปไตยในทุกรายวิชาที่สอนได้

ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นว่า ประเด็นการขับเคลื่อนเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ในชั้นนี้ต้องการ
ให้มหาวิทยาลัยจัดทำคู่มือความเป็นครูมานำเสนอต่อคณะอนุกรรมการก่อนในเบื้องต้น ส่วนวิธีการหรือกระบวนการ
ต่อเนื่องให้เป็นลำดับต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับรายงานการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบ
ประชาธิปไตย

๒. พิจารณากรอบแนวคิด และการจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาครูในการสร้างวัฒนธรรมทาง
การเมืองประชาธิปไตย (พิจารณาต่อเนื่อง) โดย นางทิพย์พาพร ตันตีสุนทร อนุกรรมการ เป็นผู้นำเสนอสรุป
สาระสำคัญได้ดังนี้

ในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง จำเป็นต้องสร้างเจตจำนงทางการเมืองร่วมกันโดยมี “สังคม”
เป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ โดยการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

๑) เป้าหมาย เพื่อสร้างสังคมให้เกิดสันติสุข พลเมืองมีคุณภาพมีสำนึกพลเมือง และมีความ
รับผิดชอบ

๒) กรอบแนวคิด โดยแบ่งออกเป็น อุดมการณ์ (คุณค่าความเป็นมนุษย์/สิทธิของมนุษย์) การเมือง การปกครอง (อำนาจของปวงชน/โครงสร้างอำนาจทางการเมือง) และวิถีชีวิต

๓) หลักการ ได้แก่ เสรีภาพ เสมอภาค และเหตุผล

๔) วิธีการ ซึ่งต้องไม่ครอบงำทางความคิด ไม่ชี้นำทางความคิด ให้อิสระทางความคิด และให้แสวงหาข้อมูล

๕) ลักษณะพลเมือง ที่มีจิตสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของประเทศ

๖) หน้าที่ คือ เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะ และมีทัศนคติ

ทั้งนี้ การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองจะทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง ส่งผลให้ภาคเศรษฐกิจ ภาคสังคมมีความมั่นคง และเศรษฐกิจเคลื่อนไหวไปด้วยดี สิ่งที่มาคือ Strong State ซึ่งมีความสำคัญมาก และไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ด้วยภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่ง แต่ฐานใหญ่อยู่ที่ประชาชนทั้งประเทศ ในส่วนของการสร้างความเป็นประชาธิปไตยแก่พลเมือง (Democratization) มืองค์ประกอบทางการเมืองที่กระทำร่วมกัน ๕ ประการ ได้แก่ ๑) ประชาชน ๒) สังคมการเมือง ๓) หลักการหรือระเบียบ (รัฐธรรมนูญ) ๔) กลไกหรือเครื่องมือของรัฐ ๕) สังคมเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนที่สำคัญที่สุดในองค์ประกอบข้างต้น คือ “ประชาชน” เพราะ ประชาชนภายในรัฐจะเป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และนำไปสู่การปรับเปลี่ยน กฎ กติกาทางการเมืองหรือรัฐธรรมนูญ

ด้านการศึกษาของสังคมไทยพบว่า มี ๒ แนวทางคือ สายสามัญ กับสายวิชาชีพ แต่ในประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีเพิ่มอีกหนึ่งแนวทางคือการสร้างความเป็นพลเมือง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าใน ๒ แนวทางการศึกษาที่ดำเนินการอยู่สามารถบรรจุความเป็นพลเมืองเข้าไปได้ ดังนั้น เด็กหรือเยาวชนเมื่อเติบโตขึ้นมาจะมีการประกอบอาชีพ ก็จะมีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ โดยไม่ได้มุ่งเน้นแต่การหาเลี้ยงชีพแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น ต้องสร้างความเป็นพลเมืองให้กับทุกสาขาอาชีพ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาจะต้องมีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติควรให้ความสำคัญในเรื่องของ civic education มากยิ่งขึ้น

๓. พิจารณาทสรูป เป้าหมายและวิธีดำเนินการในการสร้างพลเมืองประชาธิปไตย
โดย นายวรพจน์ ตั้งพันธุ์เพ็ญ คณะทำงานประธานอนุกรรมการ สรุปลงสาระสำคัญได้ดังนี้

ในการจัดทำหลักสูตรนักเรียน-นักศึกษา โดยพื้นฐานต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมคือการไปเลือกตั้ง การไปลงประชามติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง และต้องพัฒนาประชาธิปไตย นอกจากนี้ภาคปฏิบัติคือพลเมืองศึกษา และการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองตามแนวพุทธและศาสนาอื่น ๆ เพื่อนำความรู้ ความเข้าใจทางศาสนา และเนื้อหาเพื่อให้เกิดภาคปฏิบัติ ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจ สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ รวมทั้งการสร้างให้เกิดวิถีชีวิตและพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเนื้อหาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนโดยการจัดทำเป็น Workshop โดยสาระสำคัญต้องครอบคลุมถึงวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ๗ ประการ เมื่อได้เนื้อหาที่สมบูรณ์แล้ว ก็จะนำมาจัดทำเป็น คู่มือพ่อ-แม่ ผู้ปกครอง คู่มือความเป็นครูครู สำหรับกรอบหลักสูตรดังกล่าวจะถูกนำมาแบ่งตามระดับชั้นความรู้ต่าง ๆ ด้านการจัดทำ Workshop จะสรุปจากภาคปฏิบัติประกอบกับข้อมูลของหม่อมราชวงศ์รุจยา อาภากร ภายหลังจากนั้นเห็นควรผลักดันให้เรื่องการพัฒนาเมืองและพลเมืองศึกษา บรรจุไว้ในวาระเร่งด่วนเป็นวาระที่ ๒๘

จากนั้นที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะของว่า ในการจัดทำคู่มือความเป็นครู หรือหลักสูตรเพื่อพัฒนาครู ในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรใช้คำสามคำต่อไปนี้ เป็น Keyword ได้แก่ ๑) Concept คือ แนวคิดของความเป็นครู ๒) Content คือ เนื้อหาต่างๆ ที่ควรบรรจุไว้ อาทิ หลักความเป็นประชาธิปไตย หลักสิทธิมนุษยชน ๓) Conduct หมายถึง บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยในห้องเรียน และในโรงเรียน

นายอนุกุล หทย้อย

นิติกร ปฏิบัติ

ผู้สรุปผลการประชุม

...../ตรวจ